

Oponentský posudek k diplomové práci Bc. Jolany Miličičové

„Ekologie zdi: etnografie bělehradských murálů“

(Vedoucí práce: Ph.Dr. Jaroslav Klepal, Ph.D.)

Studijní program Antropologická studia, FHS UK

Vypracoval: Yasar Abu Ghosh, Ph.D., 2. 6. 2023

Diplomová práce Jolany Miličičové je mimořádně zdařilou analýzou nepřehlédnutelného fenoménu bělehradských ulic – *murálů*. K těm autorka ovšem nepřistupuje jen jako k typům reprezentace nebo jako k estetické formě, ale jako k proměnlivé socio-materiální entitě. Tím chce poukázat na to, že si fenomén *murálů* chce přiblížit z perspektivy jejich existence v sítích a kontextech, které jsou často nesourodé, jindy na sebe reagující. Oním nadřazeným konceptem, který pomáhá tuto nesourodost poskládat, je Batesonovo pojetí „ekologie“. *Ekologie zdi* je způsob, jakým nahlédnout, jak materialita *murálů* (zdi, omítky, barvy...) získává, řečeno s Batesonem, svůj vzor tím, jak se vměštnává do vztahů a utváří symbiotický systém (pro Batesona měl až organickou povahu): „murály lze nahlížet jako svého druhu organismy, které jsou úzce provázány s ekosystémem daného města a společnosti“, říká autorka (s. 4).

Metodologii výzkumu prezentuje autorka důsledně v kontextu konkrétních rozhodování a v souvislosti s dynamikou výzkumu. Způsob získávání a vysvětlování informovaného souhlasu působí velmi nenormativně a s pomocí „etnografického souhlasu“ D. Fassina se jí daří dát vlastnímu nenásilnému postupu koherentní podobu. Analogie mezi zúčastněným pozorováním a zavedenou praxí bělehradského zevlování *bleja* je vtipná, ale také přesně vyargumentovaná a rozvedená. Podobně autorka těží z konceptu „halfie“ (autorka zmiňuje vtipný překlad *půlčici*, s. 23), aby vysvětlila, že etnografický výzkum v jejím případě byl do jisté míry i cestou k sobě (Ricoeur). Vlastní situovanost získává i epistemologický rozměr, protože jako někdo rozkročený mezi dvěma „kulturami“ její výzkumný záměr vytváří prostor pro citlivější zprostředkování reprezentací jedné společnosti pro druhou (srbské pro českou), je-li tato pozice náležitě reflektována. Tázání co, jak a pro jaké obecenstvo píše doprovází, zdá se, autorku celým procesem analýzy. Úvodní kapitola, která uvádí čtenáře do problematiky a okolností výzkumu, je neobvykle dlouhá, ale ani v jednu chvíli se autorka nezatoulá do formálních sdělení nebo strojového vršení reálií z výzkumu. Slušelo by jí ovšem větší zřehlednění zařazením čtenářských dělení mezi témata jako podkapitolami.

Samotná analýza a prezentace poznatků patří k tomu nejlepšímu, co kdy vzniklo jako diplomová práce v našem studijním programu. Nemá cenu shrnovat jednotlivé kapitoly, protože nejcennější na analýze je právě to, jak se vzpírá jednoduché reprodukci. Analýza se odehrává do různých oblastí, které se aktualizují právě díky *murálům*. Autorka tak musí prokázat orientaci v diskuzích napříč tématy životního prostředí, politik vzpomínání, násilí a nacionalismu, maskulinity a přirozenosti. Tato témata, stejně jako murály, jsou velmi zručně

poskládány na mapu Bělehradu a analýza je vlastně zároveň průvodcem po trase mezi těmito tématy. Bělehrad, nahlížený z pozice jeho murálů, je palimpsest pamětí, tragédií, rozporů, ran a historií, které utváří jeho obyvatele, a i způsob jeho obývání. Jolana Miličičová se nepochybně ukazuje jako vnímavá a sdílná průvodkyně. Ještě nadějnější mi přijde, čeho bychom se od ní mohli dočkat, kdyby v takto tvůrčím pojetí antropologie pokračovala i nadále.

Předloženou diplomovou práci hodnotím jako mimořádně zdařilou, navrhuji jí hodnotit známkou *výborně*, a doporučuji jí navrhnout na cenu CASA a i na cenu rektora.

Yasar Abu Ghosh